

bij het rijksbureau voor de distributie van textielproducten ca. veertigduizend textiel-detaillisten, bij het rijksbureau voor tabak en tabaksproducten ca. zestigduizend houders van z.g. tabaksvergunningen. Vrijwel geen week ging voorbij waarin niet al die handelaren van het rijksbureau waaronder zij ressorteerden, schriftelijke verzoeken of aanwijzingen ontvingen – aanvulling van hun voorraden vergde steeds het invullen van de nodige bescheiden.

Laat ons een betrekkelijk simpel voorbeeld geven van de onvermijdelijke administratieve rompslomp die ontstond. Wij kiezen het uit een periode waarin de schaarste nog niet eens zo nijpend was: eind '41, en uit de sector van de metalenverwerkende industrie.

Er is een gebouw van een gemeentelijke dienst waar een nieuwe archief-ruimte in gebruik genomen moet worden; daar is een verlichtingsinstallatie nodig. De lampen vormen dan nog geen probleem (in gloeilampen worden weinig grondstoffen verwerkt, ze zijn nog vrij te krijgen), maar het overige materiaal voor de installatie (buizen, schakelaars) is schaars. Het hoofd van de huishoudelijke dienst van het overheidsgebouw waar het archief in gevestigd is, moet om te beginnen samen met de door hem uitgezochte installateur een 'stamformulier voor elektrische installaties' invullen waarin precies aangegeven wordt wat voor de installatie nodig is. Dat formulier gaat naar het gemeentelijk of provinciaal electriciteitsbedrijf toe dat eventueel de electriciteit moet leveren; het wordt daar onderzocht en, na in orde bevonden te zijn, aan het rijksbureau toegezonden. Daar wordt het stamformulier opnieuw bekeken, speciaal op het punt of de meest schaarse grondstof die bij de installatie nodig is, koper, door een minder schaarse vervangen kan worden. Eventueel wordt, om dat precies na te gaan, een controleur naar de archief-ruimte gezonden. Het stamformulier wordt, nemen wij nu maar aan, door het rijksbureau goedgekeurd. Daar staat dan precies op aangegeven hoeveel materialen nodig zijn en, vooral, wat het gewicht aan koper is dat men voor de installatie behoeft, want bij het toewijzen van de aanvragen gaat men bij het rijksbureau van dat kopergewicht uit. Het rijksbureau weet precies welk kopergewicht het in totaal in het lopende kwartaal mag toewijzen. Een deel daarvan is evenwel tevoren al voor bepaalde afnemers geblokkeerd: voor de spoorwegen, de kolenmijnen, de hoogovens, de nieuwbouw van de Algemene Kunstzijde Unie, Philips, de rijksgebouwendienst, het rijksinkoopbureau, de dienst van de wederopbouw, het bureau voor de ombouw van benzinemotoren, de werken in de Noordoostpolder en de inrichtingen voor nijverheidsonderwijs. Wat daar buiten valt, krijgt een urgentiecijfer waarbij aanvragen die voor de volkshuishouding van belang geacht worden, in groep I vallen – de verlichtingsinstallatie voor de